

Цивілізації Доколумбової Америци

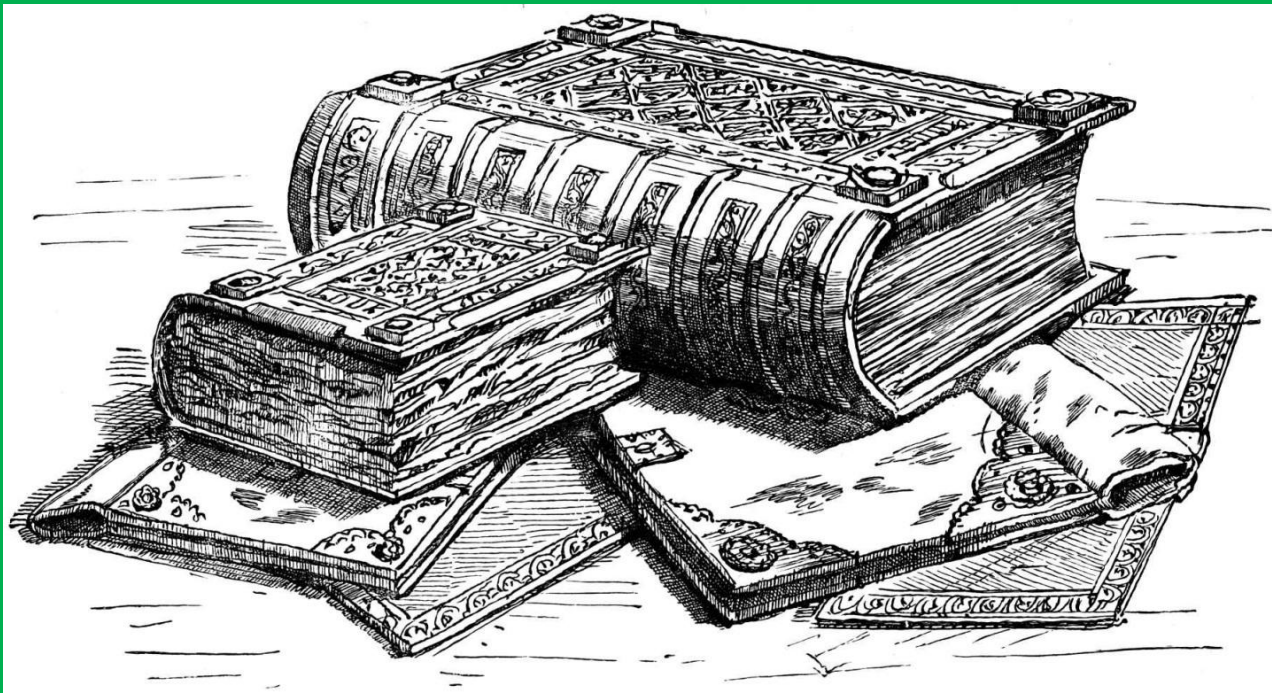
Підготувала:
учениця 4-М класу
Буря Анастасія

Перші американські народи

У порівнянні з давно досліджуваними цивілізаціями Стародавнього Сходу, Еллади та Риму історія давніх культур Америки відома в набагато меншому ступені.

Часом культури Америки оголошуються не розвиваючись до рівня цивілізації, тому що їм не були властиві агротехніка штучного зрошення, металургійні технології, засоби сухопутної і морської комунікації, не були відомі колесо і вітрило, була відсутня розвинена силабо-тонічна писемність, не сформувалося наукове знання.

Першою відомою історикам культурою Америки є ольмекського.

Ольмеки населяли область Табаско на території нинішньої Мексики. Вже в II тис. до н.е. вони знали

розвинене землеробство, будували поселення. До досконалості була доведена технологія обробки каменю.

Ольмеки першими з американських племен стали використовувати знаки для запису цифр, створили ідеографічне лист, календар. Вони відрізнялися рідкісними знаннями в астрономії, гомеопатії. Саме ольмеки відкрили гру в м'яч, почасти нагадувала баскетбол; м'яч закидався в кільце, але не руками, а тілом - плечима, стегнами, сідницями; гравці надягали маски і нагрудники.

Залишається загадкою культура Теотіукана. Не відома етнічна і мовна приналежність її творців. Це величезний для Америки культовий центр, «Місто Богів», площею 30 квадратних кілометрів. У ньому височіли величні піраміди Сонця і Місяця; безліч скульптурних статуй різних богів. Головним богом був Кецалькоатль в образі Пернатого Змія.

На вершині храму Сонця знаходився найвеличніший фетиш сонячного світила - круглий моноліт вагою 25 тонн і діаметром 3,5 метра, який вважають календарем. У IV-V ст. Культура Теотіуакана досягла найбільшого розквіту, а в VII ст. «Місто Богів» був покинутий, і причини його запустіння залишаються невідомими.

Племена - феномен суспільного та економічного розвитку

Першою значною цивілізацією в Центральній Америці стала майяська. Майя належали до майяської мовної сім'ї, вони займали більшу частину території нинішньої Мексики. Вже до VIII ст. Майя створили сильну централізовану державу. Її столицею було місто Майяпан, оточений потужною стіною, протяжністю 8 кілометрів. У місті перебувало 4 000 будівель, проживало 12 тисяч жителів.

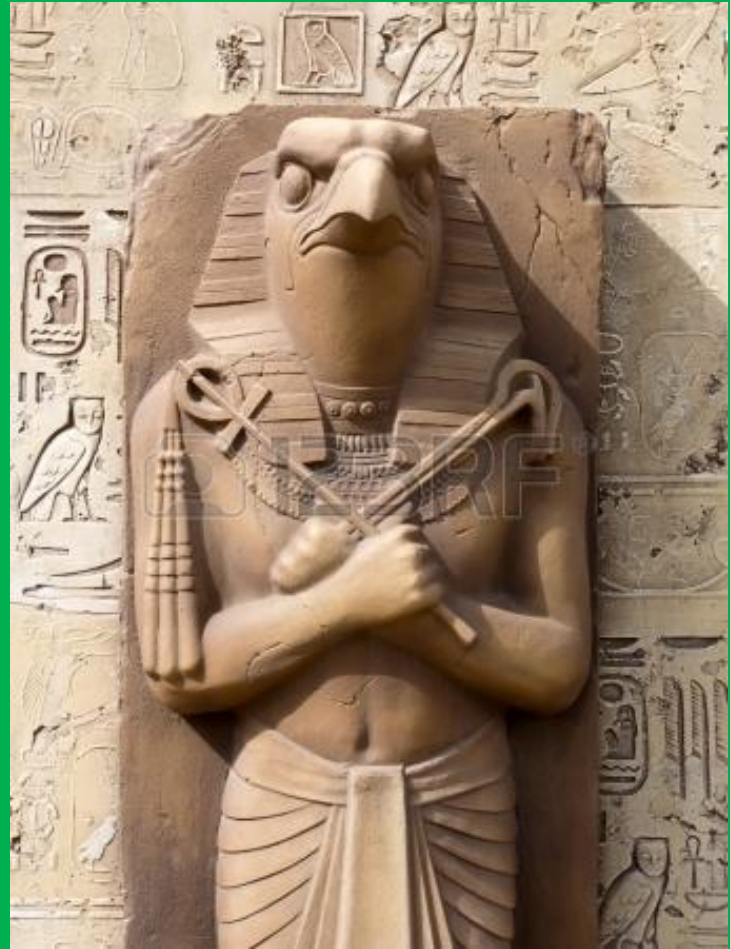
Майяські право відрізнялося жорстокістю. Більшість злочинів каралося смертю. Смертна кара призначалася за богохульство, образу гідності правителя; за подружню невірність накладалася найжорстокіша кара: образника честі чоловіка вражали стрілами, розчавлювали голову каменем, витягали кишки через пупок; невірну дружину також стратили, хоча чоловік міг її помилувати, і тоді вона піддавалася суспільному ганьби.

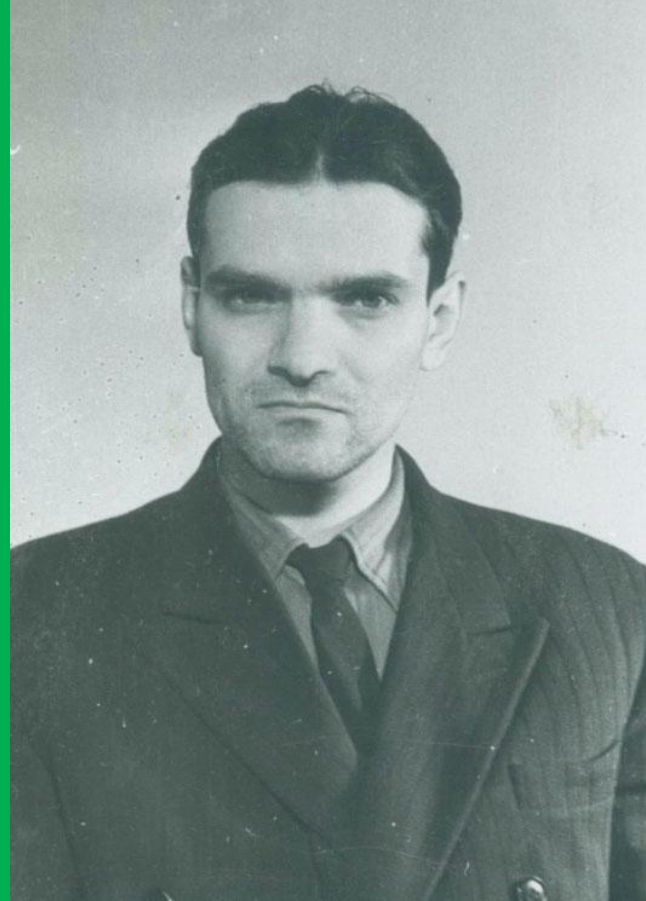
Суспільство Майя було досить диференційованим. Вища положення займали альмехенооб ("ті у кого є батько і мати"), знати. Слідом за ними стояли ахкінооб ("діти сонця"), жерці, які були хранителями знань, хронології, календар , історичної пам'яті і ритуалів.

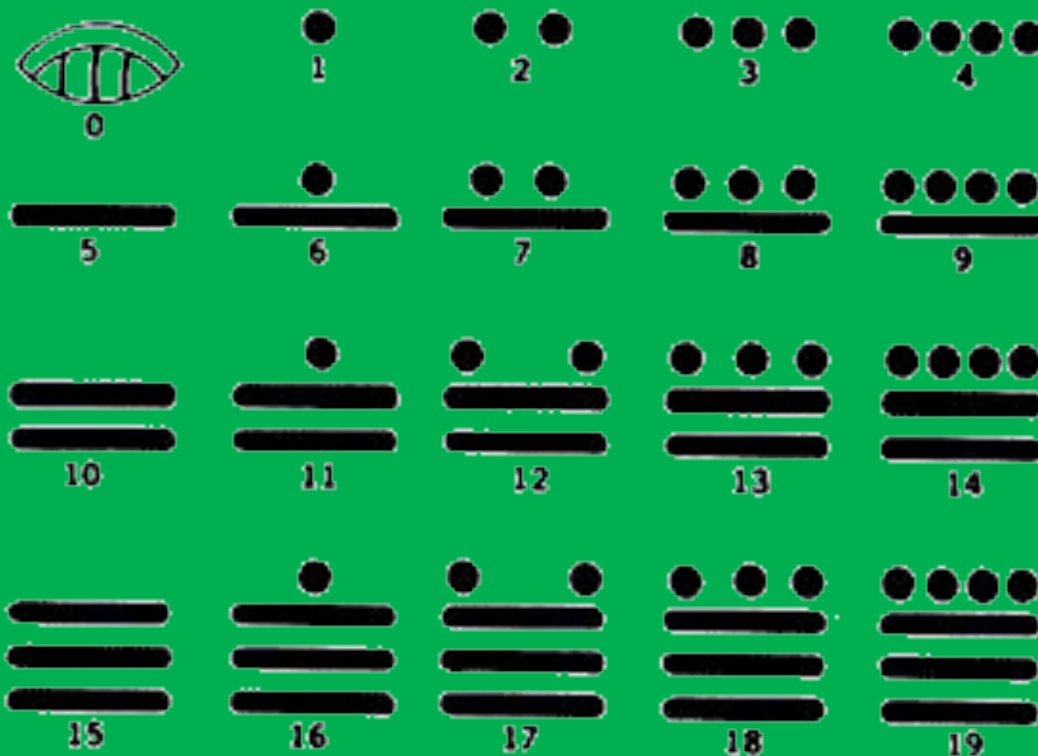
Основою економіки було землеробство. Єдиним знаряддям обробітку землі залишалася мотика. Була не відома приватна власність. Вся земля вважалася належала богу Сонця, від імені якого нею розпоряджався халачвіник.

Майя знали технологію виробництва паперу з деревної кори. Вони створили ієрогліфічне письмо, що налічувало кілька сотень знаків. Розшифровку майяської ієрогліфіки запропонував Ю. Кнорозов, проте до цих пір читання майяських кодексів представляє велику трудність.

Майя користувалися двадцятиричною системою рахунку, запозиченої у ольмеків; вони знали число «нуль». Майя розробили досконалий календар, в якому враховувалися цикли Сонця, Місяця і Венери.

Релігійна система майя
виключно самобутня.
Вони шанували Бога
Сонця - Ах Кіна або Кініч
Ахава;
його символом був
чотирипелюстковий
квітка. Поруч з ним
містився Чаака, Бог
дощу; його символами
були черепаха, жаба, а
обов'язковими
атрибути - сокиру і
барабан.

<http://majsternya-kajros.uaprom.net>

Особливе значення в картині світу майя мали чотири вітри: Чакпавахтун - Східний вітер, його символом був червоний колір; Канпавахтун - Південний вітер, що позначався жовтим кольором; Екпавахтун - Західний вітер, його знак чорний колір; і Сакпавахтун - Північний вітер (білий колір). Покровителькою жінок, любові, пологів виступала Ішчель - богиня Місяця, а вона опікувалася ткачів і лікарів.

Цивілізація інків

Іншою значною цивілізацією Південної Америки стала інкська. Інки належали до мовної групи кечуа і займали територію Перу, частини Чилі, Болівії, Аргентини, Колумбії і Еквадору.

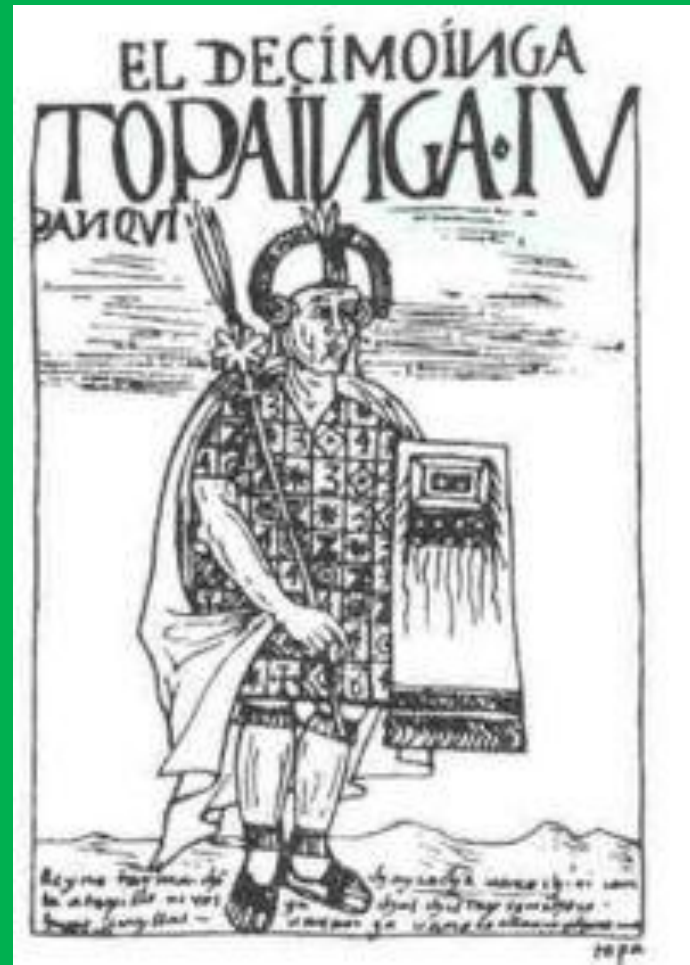

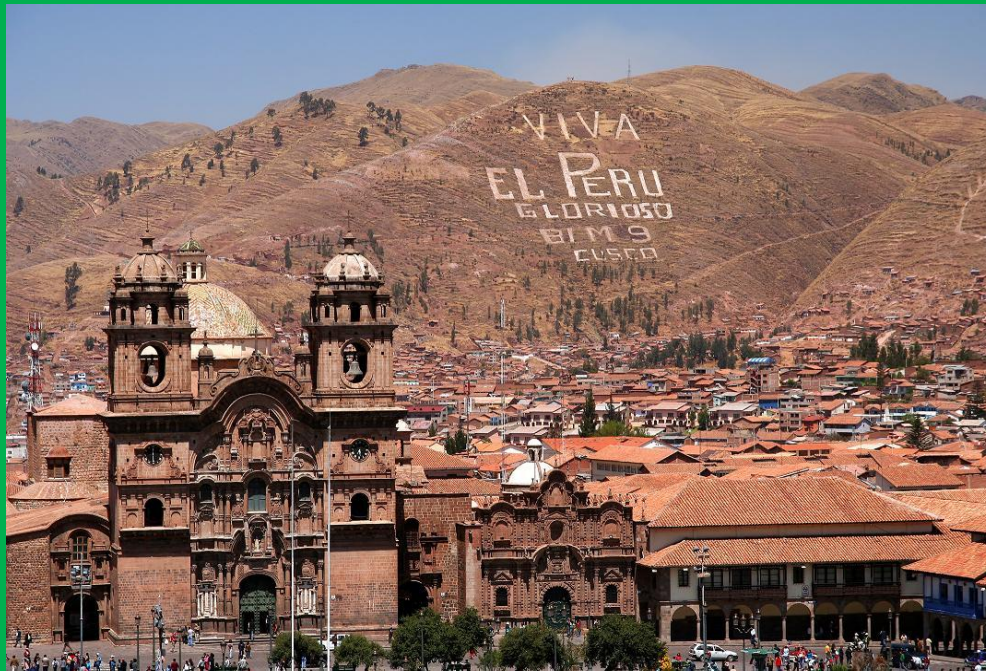
Інкам було відомо кодифіковане право. Звід інкських законів був складений близько середини XV ст. Пачакуті. Найбільш важким злочином вважалася державна зрада; зі шкіри винного робився барабан, з кісток флейти, будинок винного порівнювався з землею, земельний наділ посипався сіллю.

Інкська економіка носила такий же характер, як і майяська: була відсутня приватна власність, не було грошей. Однак була розвинена мінова торгівля. Інки робили очеретяні човни та уампу, плоти з критими будівлями, щоглами і квадратними вітрилами. Вони здійснювали плавання в океан. Відомо, що Тупак Юпанкі здійснив морську експедицію в кінці XV ст. в Тихий океан. Його флотилія складала декілька сотень уампу, на яких знаходилося 20 тисяч чоловік.

Існувала естафетна пошта. Для виконання поштової служби відбиралися самі швидконогі і витривалі юнаки. Посада листоноші (часкі) вважалася почесною. Кращі часкі нагороджувалися сапу інкою. Від Куско до Куму відстань перевищувало 2000 кілометрів, і пошта доходила за 5 днів. За затримку поштової кореспонденції часкі каралися 50 ударами палицею по голові, після чого їм відрізали ноги.

Інкська
цивілізація
проіснувала до
20-х р. XVI ст.,
До завоювання
іспанським
конкістодором
Франциско
Піссаро.

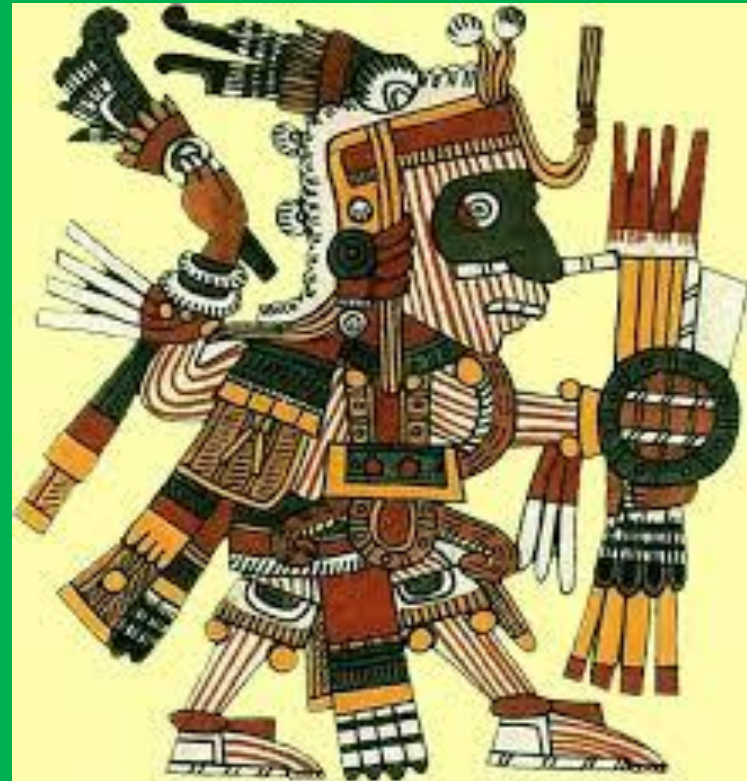

Він захопив і розграбував Куско, полонив останнього сапу інкові Атауальпу, потім звільнив його за фантастичний викуп: протягом 60 днів камера, в якій перебував полонений сапу інка, була наповнена його підданими золотом і сріблом до стелі; було доставлено понад 5 тонн золота і 12 тонн срібла. Незважаючи на це, надалі Атауальпа знову був схоплений і спалений.

Ацтеки на американському континенті

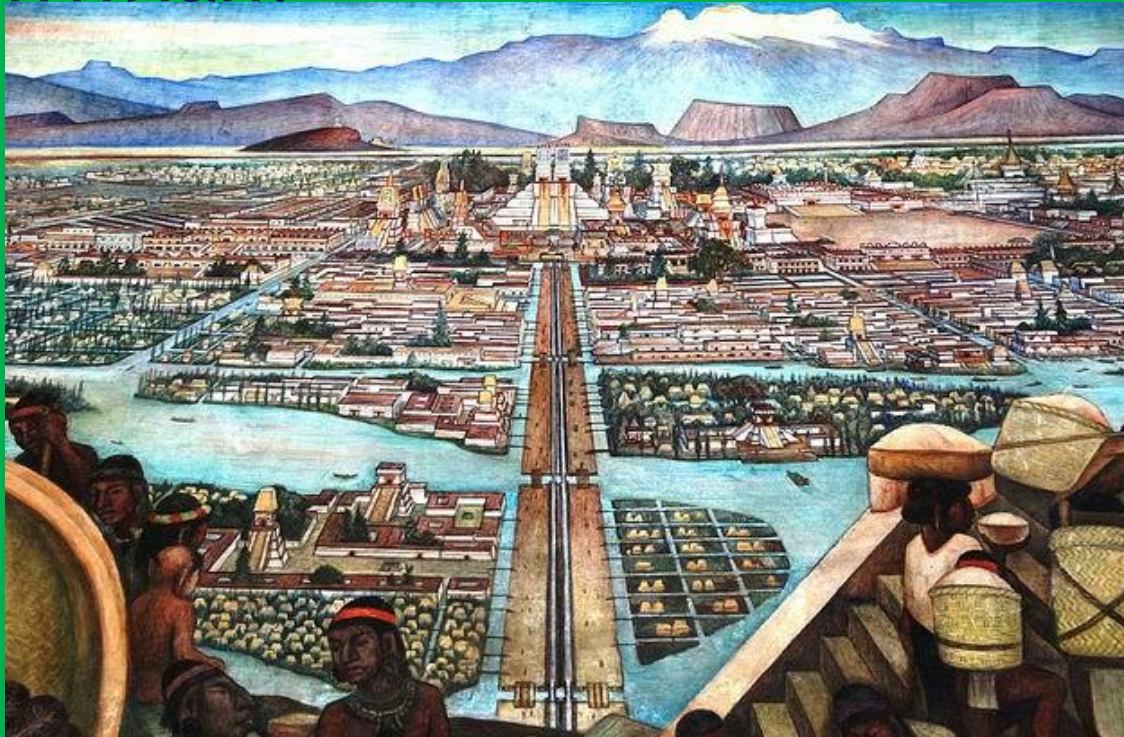
Останньою великою цивілізацією Америки була тольтекська-ацтекська. У X ст. в Мезоамериці з'явилися тольтеки, що належали до мовної сім'ї науа. На чолі їх стояв вождь Мішкоатль. У нього був спадкоємець - Се-Акатль Топільцін, що відрізнявся рідкісною мудрістю.

Вище стан ацтекського суспільства складали Піллей, «діти панів», знати; вони були вільні від податків. Потім стояли теопантлаллі, жерці. До привілейованим станам ставилися також тлатокатлаллі, чиновники, і почтека, торговці. Податним станом були масехуалі - хлібороби, ремісники, вільні общинники. Крім цього, в ацтекській суспільстві були тлатлакотін, раби.

Грошей ацтеки не знали. Як мінового еквіваленту використовували плоди какао і дорогоцінні мінерали. Були розвинені торгівля і ремесло. Найбільшим торговельним центром Древньої Америки був Мешика-Теночтітлан.

Місто поділялося на чотири частини, на 80 кварталів, які відповідали кальпуллі. У кожному кварталі був свій центр, храм, ринок. Місто з'єднувався з материком дамбами, які були добре укріплені. У центрі міста, оточеному стіною, височіла піраміда Теокаллі; на вершині були розташовані два храми - бога війни Уїцилопочтлі і бога дощу Тлалоку.

Існувало мистецтво виховання - тлакауапауаліцлі. У ацтеків було два типи шкіл: тельпочкаллі і кальмекак. Всі хлопці у віці 15 років незалежно від станового стану зобов'язані були надійти до шкіл. У тельпочкаллі викладали піпільтіни, вчителя; вони давали основи письма, рахунку, ритуалу, музики, вони проводили іспит і відбирали найталановитіших для продовження освіти в кальмекаке.

Ацтекам була відома піктографічна писемність. Вони вміли виготовляти кодекси, рисунчаті книги (тлакуїлос). Вони використовували два календарі - ритуальний, відомий тільки жерцям, і загальний, що включав 365 днів, 18 місяців по 20 днів, плюс 5 додаткових днів.

Ацтеки шанували пару прабатьків - Ометекутлі, батька, і Ометуатль, мати. Особливе місце у міфології та релігії ацтеків займали чотири владики сторін світу: Шипі-Тотека, Схід, позначався червоним кольором; Тескатліпока, Північ, співвідноситься з чорним кольором; Уїцилопочтлі, Південь, його символом був блакитний колір, і Кецалькоатль, Захід, совпадавший з білим кольором.

Між іншим,
європейці
ототожнювалис
я з посланцями
Кецалькоатля,
сприймалися як
божественні
істоти, і тому
їм не
виявлялося
опору.

У 1519 р. в імперію ацтеків вторглися іспанські конкістадори на чолі з Ернаном Кортесом. У 1520 р. був узятий Мешика-Теночтілан, останній тлатоани Моктесума II Шокойоцін був спалений. Так завершилася історія тольтекська-ацтекської цивілізації.

